

PREDATIE DOOR GROTE JAGERS

Frank Dorel

Op 17 september 1983 fietste ik 's ochtends over de Zuidpier naar het torentje om daar de trek over zee te gaan tellen. Naast soorten als Noordse Pijlstormvogel, Noordse Stormvogel en Jan van Gent zag ik vier Grote Jagers. De vogels bevonden zich ter plaatse, d.w.z. dat ze op het eerste gezicht enigszins doelloos tussen enkele tientallen Zilvermeeuwen rondvlogen. Tenminste één van de vier exemplaren was in juveniel kleed. Zijn verenkleed was een stuk donkerder dan van de adulte vogels en meer effen (dus niet roestbruin gestreept). Bovendien had de vogel erg weinig wit aan de basis van de handpennen (een zogenaamde kleine flash). Plotseling dook de vogel op een in het water zwemmende adulte Zilvermeeuw. Er volgde een gevecht waarbij de Zilvermeeuw zich fel verdedigde, maar doordat de Grote Jager met zijn volle gewicht bovenop de meeuw zat, stak alleen de kop van de Zilvermeeuw nog boven het water uit. De jager hakte daar met zijn snavel stevig op in.

Toen na enkele minuten het pleit beslecht was, verdween de Zilvermeeuw ook met de kop onder water. De Grote Jager begon daarop van de Zilvermeeuw te eten, waarbij de meeuw werd gedraaid en met de grote snavel in de romp werd gehakt.

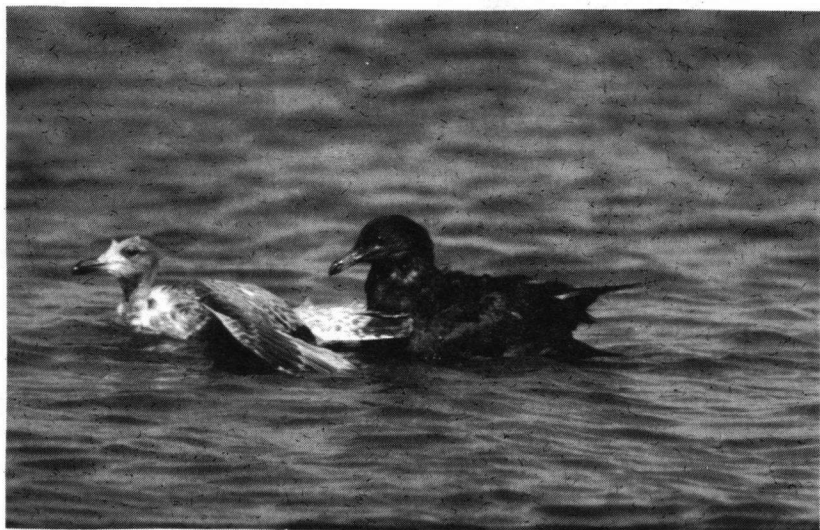
Op 22 september 1983 wachtte me een nog uitgebreider schouwspel. Tijdens het zeetrek-tellen vlogen er toen bij harde noordwestenwind twee Grote Jagers naar noord, terwijl twee andere exemplaren voor het torentje rondvlogen. Een van de vogels viel een vliegende juveniele Zilvermeeuw aan (weer zeer abrupt) en al vechtend kwamen beide vogels in het water terecht. Daar voltrok zich dezelfde gebeurtenis; de Grote Jager ging bovenop de Zilvermeeuw zitten en hakte hierop in totdat de vogel dood was. Vervolgens werd van de meeuw gegeten.

Iets eerder, namelijk op 14 september van datzelfde jaar, zagen Arnoud van den Berg, Jaco Diemeer en Jan Mulder op het strand van IJmuiden hoe een juveniele Grote Jager een Zeekoet doodde. De verzwakte Zeekoet werd door de jager eerst enige malen in de nek en later in kop en borst gepikt. Door de zware snavelhauwen wist de jager de Zeekoet in ca. 10 minuten te doden. Hierbij ging hij zo krachtig tekeer, dat de Zeekoet bijna geheel van de grond werd getild. Na een half uur afwisselend eten en rusten vloog de Grote

Jager op en probeerde een andere Zeekoet aan te vallen. Door tussenkomst van een wandelaar mislukte deze poging (Mulder, 1984).

Doordat de waarnemingen in 1983 zo kort na elkaar vallen, rijst het vermoeden dat het hier steeds dezelfde (één of twee) Grote Jager(s) betrof, die op zeevogels predeerden.

Op 19 oktober 1987 bleek echter, dat de gevallen in 1983 geen uitzonderlijk gedrag van een Grote Jager betroffen. Toen liepen Pim de Nobel, Evert van Huijssteeden, Juliet Kauffmann, Erwin Robbertz en zijn broer, Richard Joosten en Ferdy Hieselaar tijdens de herfstvakantie over het strand aan de noordpunt van Texel. Ze zagen een juveniele Grote Jager die plotseling een juveniele Zilvermeeuw aanviel. Ditmaal pakte de jager de meeuw in de nek beet en probeerde hem vervolgens in een plas op het strand te verdrinken. Toen de Grote Jager de meeuw even losliet, liep deze het strand op. De jager ging achter de meeuw aan, zette zijn poot in de nek van de Zilvermeeuwen begon in de kop te pikken. Een voorbijganger, die haar hond uitliet, maakte aan het gebeuren tijdelijk een einde. De meeuw bleek, hoewel zwaar gewond, nog in staat een stuk de zee op te vliegen en daar neer te strijken. De Grote Jager vloog even later achter de meeuw aan en doodde hem daar alsnog.

Texel, 19 oktober 1987. Een Grote Jager valt een Zilvermeeuw aan en verdrinkt hem uiteindelijk in zee. Op de foto houdt de jager een kleine rustpauze. Foto: Arnold Meijer.

Het einde nadert. De jager verdrinkt de Zilvermeeuw door op zijn kop te gaan zitten. Mooi is de kleine "flash" op de vleugel te zien. Foto: Arnold Meijer.

De Grote Jager eet voornamelijk vis. Deze wordt, wanneer ze vlak onder het wateroppervlak zwemt, meestal vanuit de lucht met de snavel gegrepen. Ook worden, net als bij andere soorten jagers, vogels achtervolgd in de hoop dat ze van angst hun gevangen vis uitbraken. De vogels die op deze manier worden lastiggevalen, zijn meestal meeuwen en sterns, maar dat dit niet altijd zo hoeft te zijn, bleek op 21 september 1985 toen op de oude telpost aan de Boulevard een Grote Jager twee langsvliegende Blauwe Reigers aanviel. Onder het uiten van enige rauwe kreten vlogen de reigers hierop snel landinwaarts.

Daarnaast worden er zeevogels als aas gegeten, maar er worden dus ook zeevogels gedood. Dit komt vooral tijdens het broedseizoen voor. Furness (1979) stelde vast dat verschillende Grote Jagers verschillende vangmethoden gebruiken. Zo werden Papegaaiduikers op de volgende manieren gevangen: in vlucht boven zee; op het wateroppervlak; opwachten bij de ingang van het nesthol of vogels uit hun nesthol halen. Op de Shetlands en de Faeröer werd zelfs kannibalisme vastgesteld. Hierbij inbegrepen was het eten van de eigen jongen.

Onder 575 gedode dieren, die in 1973 op Foula werden verzameld, bevonden zich o.a. Papegaaidukkers (25 %), Grote Jagers (28 %), Drieteenmeeuwen (22 %), Konijnen (7 %), Kleine Jagers (6 %), Zilvermeeuwen (2 %) en Zwarte Zeekoeten (2 %).

Een bepaalde methode voor het vangen van een soort voedsel kan zich in één kolonie ontwikkelen en zich dan over andere kolonies verspreiden. Zo werden Noordse Stormvogels voor 1940 in IJsland zelden gedood; deze gewoonte verspreidde zich later vanuit een kolonie in het zuiden over verschillende andere kolonies (Cramp & Simmons, 1983).

Buiten de broedtijd is predatie van vogels door Grote Jagers minder gewoon, hoewel uit de literatuur enkele gevallen bekend zijn (Klinken-de Boer & Swaan, 1984; Norman, 1983). Toch is het aannemelijk dat, wanneer in de broedtijd al volledig gezonde zeevogels worden aangevallen en gedood, verzwakte zeevogels, die op onze kust aanspoelen, een gemakkelijke en geregelde prooi voor de Grote Jagers gaan vormen.

De enorme toename in de kolonies in Groot-Brittannië (1970-1977 een toename van 50 %) zorgt voor een toename van het aantal in het najaar voor onze kust verblijvende Grote Jagers. Bij een grotere concurrentie zou een uitbreiding van het menu met (verzwakte) zeevogels de Grote Jagers voor onze kust goed van pas komen.

Wanneer u onverhoopt tijdens bijv. een pierexcursie een Grote Jager een vogel ziet doden, hoor ik dat graag van u.

Literatuur

- Cramp, S. & K.E.L. Simmons (1983). The birds of the Western Palearctic 3. Oxford University Press, Oxford, London & New York.
- Furness, R.W. (1979). Food of Great Skua *Catharacta skua* at North Atlantic breeding localities. Ibis 121: 86-92.
- Klinken-de Boer, M.B. van & L.C. Swaan (1984). Waarnemingen van een Grote Jager op het Westerstrand van Schiermonnikoog, na enkele dagen storm, op 21 oktober 1983. Vogeljaar 32: 92.
- Mulder, J. (1984). Grote Jager doodt Zeekoet. Dutch Birding 6 (3): 98-99.
- Norman, D.M. (1983). Great Skua killing adult Herring Gull. British Birds 76: 453.

Frank Dorel, Uilenstede 188, Amstelveen.